

Oman äidinkielen osaaminen oppimisen, identiteetin ja osallisuuden tukena

Oman äidinkielen opetus muodostaa keskeisen perustan oppimiselle, sillä vahva äidinkielen taito tukee muiden kielten ja oppiaineiden omaksumista. Monikielisten oppilaiden koulumenestystä voidaan vahvistaa tarjoamalla opetusta heidän omalla äidinkielellään, vaikka kielen käyttö koulussa olisi vähäistä. Äidinkielellä saavutettu luku- ja kirjoitustaito kehittää metakielellisiä valmiuksia, jotka ovat hyödyllisiä myös muiden kielten ja oppiaineiden oppimisessa. Oman äidinkielen hyvä hallinta tukee oppilaan identiteetin ja minäkuvan rakentumista, mikä puolestaan lisää motivaatiota ja osallisuutta koulussa. Lisäksi äidinkielen kirjalliset taidot siirtyvät myönteisesti muihin kieliin, mikä vahvistaa kielten välistä siirtovaikutusta ja tukee oppimista laajemmin. (Yli-Jokipii, 2024).

Oman äidinkielen opetuksen merkitys monikielisille oppilaille

1. Oppimisen perusta

Vahva äidinkielen taito tukee muiden kielten ja oppiaineiden oppimista, muodostaen perustan koulumenestykselle. (Cummins 1979; Thomas & Collier, 2002). Esimerkiksi matemaattisten ja luonnontieteellisten käsitteiden ymmärtäminen edellyttää kykyä käsitellä kieltä ja abstrakteja käsitteitä. Oman äidinkielen kautta opitut taidot auttavat oppilasta omaksumaan oppisisältöjä tehokkaammin (Yli-Jokipii ym., 2020; Koivusalo, 2022).

2. Koulumenestyksen ja osallisuuden vahvistaminen

Oman äidinkielen opetus koulussa tukee monikielisten oppilaiden koulumenestystä. Vaikka kieltä käytettäisiin vain vähän koulussa, sillä on silti myönteinen vaikutus koulukielen (esim. suomi tai ruotsi) osaamiseen ja yleiseen koulumenestykseen. (Ganuza & Hedman, 2019). Tämä tukee ajatusta, että oman äidinkielen opetus ei ole irrallinen lisä, vaan keskeinen osa oppimisen perustaa. Myös Espoon kaupungin ALLU-lukitestin tulokset osoittavat, että ne kieliryhmät, jotka osallistuivat oman äidinkielen opetukseen, menestyivät koulussa paremmin kuin ne, jotka eivät osallistuneet.

OECD:n (2009, 2015) mukaan kielen ja oppiaineiden sisällön integroitu opetus on tehokkain tapa tukea oppilaita, joiden kotikieli eroaa opetuskielestä. Tämä lähestymistapa hyötyy vahvasta äidinkielen pohjasta ja edistää oppilaiden integraatiota ja yhdenvertaisuutta koulutuksessa. Monikielisten oppilaiden tukeminen oman äidinkielen opetuksella on tehokas keino edistää oppimista ja osallisuutta.

3. Luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen

Oman äidinkielen kirjalliset taidot vahvistavat metakielellisiä taitoja, jotka tukevat muiden kielten ja oppiaineiden oppimista (Aalberse ym., 2019; Oller & Eilers, 2002). Jo yksi viikkotunti oman äidinkielen opetusta voi näkyä oppilaan taidoissa (Ganuza & Hedman, 2019).

4. Identiteetin ja minäkuvan tukeminen

Äidinkielen ylläpitäminen vahvistaa oppilaan identiteettiä ja itsetuntoa, mikä vaikuttaa positiivisesti oppimismotivaatioon ja koulussa viihtymiseen (Kinossalo, 2020; Jousmäki ym., 2022). Oman äidinkielen näkyväksi tekeminen koulussa voi vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tukea oppimista myös virallisella opetuskielellä. Opettajat kokevat, että oman äidinkielen oppitunnit tarjoavat oppilaille turvallisen tilan ilmaista itseään ja vahvistaa omaa kulttuurista taustaansa (Koivusalo, 2022).

5. Siirtovaikutus muihin kieliin

Monikielisyys ja vahva oman äidinkielen osaaminen tukevat muiden kielten oppimista. Kun oppilas hallitsee oman kielensä rakenteet ja sanaston, hän pystyy siirtämään näitä taitoja

muihin kieliin, mikä helpottaa uusien kielten omaksumista ja kielitietoisuuden kehittymistä (Cummins, 1979, 1991; Riehl, 2020). Cumminsin siirtovaikutusteorian mukaan yhdellä kielellä kehitetyt taidot siirtyvät toiseen kieleen, vahvistaen oppilaan kokonaisvaltaista kielitaitoa ja kognitiivista kehitystä. Lehtisen (2002) tutkimuksessa havaittiin, että oman äidinkielen opetukseen osallistuneiden lasten suomen kielen tietoisuus oli parempi kuin niiden, jotka eivät osallistuneet opetukseen.

6. Oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin

Suomen perustuslain mukaan jokaisella on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Tämä periaate tukee monikielisyyttä ja kulttuurista moninaisuutta koulutuksessa. Oman äidinkielen opetus on siten paitsi pedagogisesti perusteltua, myös yhteiskunnallisesti ja eettisesti tärkeää (Tikkanen, 2010; Piippo, 2024).

7. Kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen

Oman äidinkielen opetus voi toimia sillanrakentajana kodin ja koulun välillä. Kun oppilaan kieli ja kulttuuri tunnustetaan ja sitä arvostetaan koulussa, myös huoltajat kokevat olevansa osallisempia kouluyhteisössä. Tämä voi lisätä luottamusta koulua kohtaan ja vahvistaa yhteistyötä oppilaan oppimisen tukemiseksi. (Piippo, 2024).

Lähteet

Aalberse, S., Backus, A., & Muysken, P. (2019). *Heritage Languages: A language contact approach*. John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/sibil.58>.

Cummins, J. (1979). Linguistic interdependence and the educational development of bilingual children. *Review of Educational Research*, 49(2), 222–251. <https://www.coli.uni-saarland.de/~masta/WS15/Cummins1979.pdf>.

Cummins, J. (1991). Interdependence of first- and second-language proficiency in bilingual children. In E. Bialystok (Ed.), *Language processing in bilingual children* (pp. 70–89). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511620652.006>.

Ganuza, N., & Hedman, C. (2019). The impact of mother tongue instruction on the development of biliteracy: Evidence from Somali Swedish bilinguals. *Applied Linguistics*, 40(1), 108–131. <https://doi.org/10.1093/applin/amx010>.

Jousmäki, H., Kinossalo, M., & Intke-Hernandez, M. (2022). Life-story pedagogy for identity: Through linguistic and cultural recognition to participation and equity. *Apples: Journal of Applied Language Studies*, 16. <https://doi.org/10.47862/apples.111953>.

Koivusalo, M. (2022). *Oman äidinkielen opetus monikielisessä koulussa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Kinossalo, M. (2020). *Tarinan voima opetuksessa*. PS-Kustannus.

Lehtinen, T. (2002). *Oppia kieli kaikki: maahanmuuttajalasten suomen kielen kehitys ja kaksikielisyys peruskoulun ensimmäisellä luokalla*. Turun yliopisto.

Nusche, D. (2009). “What Works in Migrant Education?: A Review of Evidence and Policy Options”, OECD Education Working Papers, No. 22, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/227131784531>.

OECD. (2015). Immigrant students at school: Easing the journey towards integration. OECD Publishing.

Oller, D. K., & Eilers, R. E. (Eds.). (2002). Language and literacy in bilingual children. Multilingual Matters.

Piippo, I. (2024). Oman äidinkielen opetus osana kestäväää kieltenopetusta. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 15(3). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2024/oman-aidinkielen-opetus-osana-kestavaa-kieltenopetusta>.

Riehl, C. M. (2020). Multiliteracy in Heritage Language Speakers: The Interdependence of L1 and L2, and Extra-linguistic Factors. *Heritage Language Journal* Volume 17 Issue 3 (2020).

Thomas, W. P., & Collier, V. P. (2002). A national study of school effectiveness for language minority students' long-term academic achievement. Center for Research on Education, Diversity & Excellence. <https://escholarship.org/uc/item/65j213pt>.

Tikkanen, Sara (2010): Maasta sinä olet tullut: Kieli, koulutus ja yhdenvertaisuus: näkökulmia monikielisten oppilaiden äidinkielen opetukseen 2000-luvun Helsingissä. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.

Yli-Jokipii, M. (2024). Oman äidinkielen opettaja osana kielellisesti ja kulttuurisesti vastuullista koulutusjärjestelmää. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/161033>.